

24.1.17

כו טבת תשע"ז

הקמת ישובים חדשים בנגב – עמדת איגוד המתכננים בישראל

איגוד המתכננים בישראל (ע.ר.) הוא הגוף המקצועי המייצג את העוסקים בתחום התכנון המרחבי. האיגוד הוא ביתם המקצועי של מגוון העוסקים בתכנון ערים ואזורים – בשוק הפרטי, כחלק ממנגנוני התכנון הממשלתיים והעירוניים, ובמסגרת ארגוני החברה האזרחית והאקדמיה. ייעודו של האיגוד הוא לפעול לקידום מקצוע התכנון, להרחבת הידע בתחום, להבטיח את מעמד התכנון ושמירה על התנאים והערכים המרכזיים הנדרשים לתכנון מקצועי ונטול פניות. ההחלטה בדבר הקמת 5 היישובים החדשים בנגב הינה מקרה שכזה ואיגוד המתכננים בישראל רואה עצמו חייב להביע את עמדתו המקצועי ולהתריע.

מדינת ישראל נדרשת, מטעמים חברתיים, כלכליים, סביבתיים ותכנוניים לשים בראש סדר העדיפויות את חיזוק היישובים הקיימים ובמיוחד בפריפריה. המדינה עצמה הכירה בצורך זה והתוותה אותו ככלל מנחה מרכזי. העיקרון של הימנעות מהקמת יישובים חדשים נקבע כבר בתמ"א 31, בתחילת שנות ה-90, והוא מעקרונות היסוד של תמ"א 35 ותוכניות נוספות כמו 2020. הרציונל התכנוני גורס כי הקמתם של יישובים חדשים, תוך השקעה עצומה של המדינה בתכנון ובבניית התשתיות הנדרשות, מגיעה תמיד על חשבונם של יישובים קיימים. השקעה כפולה זו אינה מסתיימת בהקמה והיא נמשכת בטיפול האוכלוסייה וסיפוק צרכיה לאורך זמן.

הניסיון, כמו גם מחקרים, הוכיחו כי יכולתם של יישובים קטנים לפתח מערך חברתי תומך ושירותים נדרשים לוקה בחסר, ומצב זה פוגע במערך היישובי כולו. היישובים החדשים נולדים כשהם מוחלשים מראש, כבר בשלב הקמתם ובודאי עם התבגרות האוכלוסייה ואילו היישובים הקיימים, המוחלשים מראש, נאלצים להתמודד עם תחרות נוספת במקום לקבל חיזוק.

בראיה אזורית, כל אחד משכניהם של 5 היישובים החדשים המתוכננים טרם הגיע למיצוי הקיבולת של 500 יח"ד שמקצה לו תמ"א 35. הקמת תשתית חדשה, כאשר היישובים הקיימים משוועים לחיזוק ולאוכלוסייה, אינה מאפשרת ליישובים הותיקים והחדשים כאחד להציע איכות חיים ולקיים מערך שירותים ותעסוקה לתושבים ומנציחה את הפער בין מרכז לפריפריה, פער שרק הולך וגדל עם התחזקות המתמדת של המרכז ומקבע את חולשתו של הנגב בטווח הארוך. המערכת היישובית בנגב היא המקוטבת ביותר בישראל. הפערים בין היישובים גדולים והדבר מייצר חוסר יציבות חברתית ומתחים רבים. הקמת יישובים חדשים בתנאים אלה היא בבחינת הוספת שמן למדורה.

התנהלות זו פוגעת במשאב השטחים הפתוחים והנוף, אחד המשאבים המרכזיים של מדינת ישראל שנמצא במחסור הולך וגדל, ואינה מותירה רזרוזת קרקע משמעותיות לתכנון לדורות הבאים.

הקמת רצף יישובים חדש דורש הנמקה משמעותית ובחינה יסודית של כלל החלופות והשלכותיהן, בהעדרם הפגיעה בעקרונות התכנון, כמו גם בתושביו הקיימים של הנגב, הינה ברורה. לפיכך מצטרף איגוד המתכננים בישראל לקריאה להסרת ההצעה להקמת 5 יישובים חדשים בנגב מסדר יומה של ממשלת ישראל ומוסדותיה. בו בעת קורא האיגוד לממשלת ישראל להפנות את המשאבים המיועדים למיזם 5 היישובים אל היישובים השכנים הקיימים, לשם קידומם, לביסוס אחיזתם בפריפריה של הנגב הקרוב והרחוק, ולשמירת השטחים הפתוחים שנתרו בו.

